

Gefeliciteerd!

Het echte geluk volgens Jezus

Inhoudsopgave

Inhoudelijke voorbereiding	1-3
Wat heb je nodig?	3
IJsbreker	4
Binnenkomer	4
Aan de slag met de Bijbeltekst	5-6
Afsluiting	7
Werkblad	8

1. Doel

De jongeren maken kennis met de zegenspreuken of zaligsprekingen van Jezus. Ze ontdekken wat geluk voor hen betekent en hoe zich dat verhoudt tot wat Jezus zegt over het echte geluk.

2. Eigen, persoonlijke voorbereiding

- Lees Matteüs 5:2-12 twee keer door. Welk woord of welke woorden springen er voor jou uit? Sta een paar minuten stil bij wat dit met jou doet.
- Waar denk jij aan bij écht geluk? Welk plaatje komt er dan bij je op?
- Wat heeft je geloof in God voor jou te maken met geluk?
- Hoe gelukkig ben jij? Zijn er gebieden waar jij je gelukkiger zou willen voelen?
- Gebedstip: vraag deze week aan God of je (meer) mag ontdekken wat voor geluk er bij Hem te vinden is.

Lees ter voorbereiding onderstaande *Context* en *Uitleg van de Bijbeltekst*. Je hoeft dit niet allemaal over te dragen aan de jongeren – het is vooral bedoeld als voorbereiding voor jezelf zodat je beslagen ten ijs komt. Het is wel mooi als je kort iets kan vertellen aan de jongeren over de context waarin Jezus deze woorden uitsprak.

3. Context van de Bijbeltekst

De komst van Gods nieuwe wereld

Het evangelie van Matteüs is een van de vier evangeliën in het Nieuwe Testament. De schrijver richt zich vooral op christenen met een Joodse achtergrond. Hij gebruikt veel woorden en beelden uit de heilige boeken van Israël, en aan alles merk je dat hij zelf ook een Joodse achtergrond heeft. Het is daarom ook niet vreemd dat het evangelie van Matteüs veel aandacht besteedt aan een typisch Joods thema: de verwachting van het koninkrijk van God. Oftewel: de komst van Gods nieuwe wereld.

Romeinse overheersing

In heel Jezus' optreden staat die nieuwe wereld, Gods koninkrijk of het 'koninkrijk van de hemel' centraal. Het vormt het hart van zijn boodschap (Matteüs 4:23). Gezien de tijd waarin Jezus leefde, was het een spannende boodschap om het over een andere koning te hebben dan de keizer in Rome. De Romeinen maken op dat moment op het hoogste niveau de dienst uit en schuwen het niet om opstandelingen tegen de keizer te kruisigen. Op een lager niveau wordt Israël soms geleid door onberekenbare en corrupte heersers

als Herodes. Kortom, dit stond ver af van het ideaal.

Anders dan verwacht

Onder de Joodse tijdgenoten van Matteüs leefde er een sterke verwachting dat God op een gegeven moment zou ingrijpen. Je kunt je ook wel voorstellen dat in een context van onderdrukking door wrede heersers, Jezus' boodschap over Gods nieuwe wereld weerklank vond. Mensen die vol politieke en economische frustraties zitten, zien in de komst van Gods koninkrijk een uitweg. De weg die Jezus wijst is inderdaad een uitweg, maar wat zijn leerlingen ook zullen ontdekken is dat die weg anders is dan verwacht. Dit is een koninkrijk dat de wereld op zijn kop zet.

De Bergrede: een inspirerende toespraak

Matteüs heeft in zijn evangelie in totaal vijf toespraken (redes) van Jezus staan. We lezen vandaag het begin van de eerste toespraak: de Bergrede. Dit is de bekendste toespraak van Jezus en die toespraak heeft over de hele wereld zowel christenen als niet christenen geïnspireerd om hun vijanden te vergeven en om goed te zorgen voor de armen. De overige toespraken staan in Matteüs 10; Matteüs 13:1-53; Matteüs 17:24-18:35; Matteüs 24-25.

Hoe komt de Bergrede aan haar naam?

Nergens in de Bijbel staat dat deze toespraak van Jezus de Bergrede heet. Waarom noemen we die dan zo? Daarvoor moeten we honderden jaren terug in de geschiedenis, naar de beroemde kerkvader Augustinus. Hij heeft veel geschreven en nagedacht over wat Jezus' woorden betekenen. En als hij over deze verzen in Matteüs schrijft, dan noemt hij dit 'de rede van de Heer op de berg'. Oftewel, de Bergrede.

4. Uitleg van de Bijbeltekst

Voor wie is Gods nieuwe wereld?

De Bergrede van Jezus begint direct met de mededeling dat Jezus uitleg gaat geven over het koninkrijk van God (NBV21). In negen uitspraken laat Jezus zien dat Gods nieuwe wereld totaal anders is dan het Romeinse Rijk dat de mensen kennen. Niet brute kracht en de macht van de sterkste vormen de basis, maar de zorg voor elkaar en de bereidheid lijden, smaad en vervolging te ondergaan. Met deze paradoxale gelukwensen laat Jezus zien wat de grondwet van zijn koninkrijk is. Echt gelukkig ben je als je niet jezelf, maar God en de ander op de eerste plek zet. Want dan is Gods koninkrijk (met alle zegeningen en beloftes die daarbij horen) er niet alleen voor jou, maar wordt het ook zichtbaar door jou.

Opbouw van de Bijbeltekst

De negen uitspraken hebben een vaste opbouw. Ze beginnen steeds met de woorden 'Het echte geluk is voor...', gevolgd door een groep mensen voor wie dit echte geluk is. Vervolgens wordt er een reden gegeven waarom het echte geluk juist voor die mensen is ('want'). Hierbij vallen vooral vers 3 en vers 10 op. Hier staat de volgende reden: 'want voor hen is Gods nieuwe wereld'. Zoals we hier-

boven al lazen, is Gods nieuwe wereld de kern van Jezus' boodschap. De verzen 3 en 10 omlijsten de zegenspreuken en geven aan dat Gods nieuwe wereld voor deze mensen is.

De laatste zegenspreuk in vers 11 en 12 heeft een andere opbouw. Het is een uitleg van de zegenspreuk in vers 10.

Zegenspreuken in detail

- *In de eerste uitspraak (vers 3)* zegt Jezus dat het echte geluk is voor mensen die 'weten dat ze God nodig hebben'. Het gaat hier om mensen die weten dat deze wereld niet is zoals hij zou moeten zijn, maar dat zij dat ook niet in hun eentje kunnen veranderen. Ze vertrouwen voor een verandering niet op eigen kracht of wijsheid, maar op God. Ze weten zich afhankelijk van God. Voor zulke mensen is Gods nieuwe wereld.

- *In de tweede uitspraak (vers 4)* zegt Jezus dat het echte geluk is voor mensen die 'verdriet hebben'. Je kunt om veel verschillende dingen verdrietig zijn. En met verdriet is in zichzelf ook niets mis. Het gaat Jezus om situaties waarin je merkt: 'Dit is niet zoals God het bedoeld heeft. Dit staat zo ver af van zijn nieuwe wereld, dat maakt me verdrietig.' Deze zegenspreuk sluit dus aan bij de vorige.

- *In de derde uitspraak (vers 5)* zegt Jezus dat het echte geluk is voor mensen die 'vriendelijk zijn'. Het gaat hier om je innerlijke houding: je bent niet verhard geraakt of cynisch geworden over het gegeven dat deze wereld niet is zoals die zou moeten zijn, maar hebt een zacht karakter behouden.
- *In de vierde uitspraak (vers 6)* zegt Jezus dat het echte geluk is voor mensen die 'doen wat God wil, en die dat het allerbelangrijkste vinden' (NBV21: 'die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid'). Het gaat opnieuw om een innerlijke houding waarbij God centraal staat. Jezus prijst de mensen gelukkig bij wie het verlangen dat God ingrijpt nog steeds aanwezig is, hoewel dat in de wereld om hen heen wellicht niet altijd merkbaar of zichtbaar is.
- *In de vijfde uitspraak (vers 7)* zegt Jezus dat het echte geluk is voor mensen die 'goed zijn voor anderen' (NBV21: 'de barmhartigen'). Zoals je later in de Bergrede zal zien, kan deze goedheid op veel manieren vorm krijgen. Het kan gaan om een genadige en liefdevolle reactie op geweld en vijandschap (5:38-42, 43-48), om geld geven aan de armen (6:2-4) of om het vergeven van anderen (6:12, 14-15).
- *In de zesde uitspraak (vers 8)* zegt Jezus dat het echte geluk is voor mensen die 'eerlijk zijn' (NBV21: 'zuiver van hart'). Het gaat erom dat je streeft naar zuivere verlangens, intenties en overtuigingen bij de dingen die je onderneemt. Jezus nodigt zijn leerlingen uit om hun eigen hart te onderzoeken om te zien wat daar leeft.
- *In de zevende uitspraak (vers 9)* zegt Jezus dat het echte geluk is voor mensen die 'vrede sluiten'. We kennen allemaal wel situaties waarin de vrede soms ver te zoeken is. Jezus prijst de mensen gelukkig die niet gericht zijn op het halen van hun eigen gelijk ten koste van alles en iedereen, maar die vrede willen stichten, die herstelde relaties op het oog hebben.
- *In de achtste uitspraak (vers 10)* zegt Jezus dat het echte geluk is voor mensen die 'lijden omdat ze doen wat God wil'. Hier laat Jezus zien wat er kan gebeuren als je God en wat Hij wil centraal stelt in je leven: niet iedereen zal dit waarderen en je kunt te maken krijgen met tegenstand of vervolging.
- *In de negende uitspraak (vers 11 en 12)* past Jezus de achtste uitspraak toe op de leerlingen. Als zij gaan leven volgens de grondwet van Jezus nieuwe wereld, moeten

ze rekening houden met weerstand. Jezus spoort hen echter aan om niet ondanks, maar juist over deze vervolging blij en vrolijk te zijn. Het plaatst hen in de rij van de profeten, die eerder vervolgd werden vanwege hun geloof in God. Het laat zien dat ze burgers van de nieuwe wereld zijn en dat dus ook alle zegeningen die hiervoor genoemd zijn voor hen zullen gelden.

5. Wat heb je nodig?

Per jongere

- Het werkblad

En verder:

- Een Bijbel (in Gewone Taal, of een NBV21 of een andere vertaling)
- Pennen of stiften
- Kleine papiertjes (bijv. post-it of memo's)
- Grote vellen papier (bijv. flap-over of rol tekenpapier)
- Eventueel fotokaartjes
- Eventueel papier, tijdschriften, scharen en lijm

Het programma

6. IJsbreker

Ga met de jongeren in gesprek over hun bucketlijst.

- Geef iedere jongere een klein papiertje (bijvoorbeeld een post-it of een memo) en een pen.
- Vraag hen de top 3 van hun bucketlijst op te schrijven.
- Laat de jongeren om de beurt vertellen wat er op hun bucketlijst staat.
- Vraag of een van de jongeren op een groot vel papier (bijvoorbeeld een flap-over of een rol tekenpapier) wil bijhouden welke wensen er allemaal genoemd worden. Uiteraard mag hij wensen die vaker voorkomen gewoon turven.
- Is er een duidelijke top 3 van de hele groep?

Tip voor een grote groep:

- Zitten er meer dan 10 jongeren in je groep? Laat hen dan hun bucketlist uitwisselen in groepjes van ongeveer vijf jongeren.

7. Gebed

Begin door met elkaar te bidden.

Je kunt ook een van de jongeren van tevoren vragen om een kort gebed uit te kiezen uit een gebedenboek of een eigen gebed te bidden (een vrij of opgeschreven gebed).

Tips

- Steek een kaars aan om het moment te markeren.
- Je kunt het gebed ook een andere plek geven, vóór of na het lezen van de Bijbeltekst.

8. Terugblik (optioneel)

Vraag de jongeren om in hun eigen woorden te vertellen waar we het de vorige keer met elkaar over gehad hebben en wat ze hiervan onthouden hebben (*voor zover van toepassing*).

9. Binnenkomer

Kom terug op de ijsbreker. Zeg: 'Stel nu dat je aan het einde van het jaar je hele bucketlist afgewerkt hebt. Ben je dan gelukkig?' Ga met elkaar over deze vraag in gesprek. Help de jongeren om goed op elkaar te reageren en stimuleer de discussie door door te vragen of door de aandacht te vestigen op verschillende reacties die de jongeren geven. Geef zelf niet je mening.

Verken met elkaar verder wat het woord 'geluk' betekent. Dit kun je op twee manieren doen.

1. Met een mindmap. Schrijf midden op een groot vel papier het woord 'geluk'. Leg er een aantal stiften bij. Vraag je jongeren om met elkaar een mindmap over geluk te maken.
2. Met fototaal. Leg een aantal verschillende fotokaartjes op tafel. Vraag hen de foto te

kiezen die volgens hen het beste bij geluk past. Wissel met elkaar uit.

Probeer aan de hand van de input bij de vorige stap tot een gezamenlijke beschrijving van 'geluk' te komen.

10. Bijbelverhaal

Laat een van de jongeren de Bijbeltekst hardop voorlezen.

Benodigheden: *Bijbel in Gewone Taal, NBV21* of een anderen vertaling die aansluit bij jouw groep.

Matteüs 5:2-12

²Jezus begon zijn leerlingen uitleg te geven over de nieuwe wereld. Hij zei:

³Het echte geluk is voor mensen die weten dat ze God nodig hebben. Want voor hen is Gods nieuwe wereld.

⁴Het echte geluk is voor mensen die verdriet hebben. Want God zal hen troosten.

⁵Het echte geluk is voor mensen die vriendelijk zijn. Want aan hen zal God de aarde geven. ⁶Het echte geluk is voor mensen die doen wat God wil, en die dat het allerbelangrijkste vinden. Want God zal hun moeite belonen.

Ga nog een stap verder: 'We weten nu wanneer je gelukkig bent. Maar wanneer ben je dan eigenlijk ongelukkig?' Wissel kort uit. Vermoedelijk zullen ze een aantal dingen noemen die ook in de Bergrede staan.

⁷Het echte geluk is voor mensen die goed zijn voor anderen. Want God zal goed zijn voor hen.

⁸Het echte geluk is voor mensen die eerlijk zijn. Want zij zullen God zien.

⁹Het echte geluk is voor mensen die vrede sluiten. Want zij zullen kinderen van God genoemd worden.

¹⁰Het echte geluk is voor mensen die lijden omdat ze doen wat God wil. Want voor hen is Gods nieuwe wereld.

¹¹Het echte geluk is voor jullie. Jullie zullen het moeilijk hebben omdat je bij mij hoort. Misschien schelden de mensen je uit, of willen ze je gevangennemen. Misschien vertellen ze allerlei leugens over je. ¹²Als dat gebeurt, moet je blij zijn en vrolijk. Want jullie krijgen een grote beloning in de hemel. De profeten van vroeger werden net zo slecht behandeld als jullie nu.'

11. Beter Bijbellezen voor wie meer verdieping wil

De structuur van een tekst zegt ook iets over wat belangrijk is en waar het om gaat. Vandaag kijken we naar de structuur van de zegenspreuken. Hierbij hebben we bijzondere aandacht voor een schrijftechniek die je vaak tegenkomt in de Bijbel, namelijk de zogeheten 'omlijsting'. De technische term hiervoor is 'inclusio'. Hierbij gebruikt de schrijver aan het begin en einde van een tekstgedeelte dezelfde woorden of soms zelfs dezelfde zinnen om aan te geven dat wat er tussenin staat bij elkaar hoort en als een geheel begrepen moet worden. Dit is een techniek die je vaak in de Bijbel tegenkomt. Zie bijvoorbeeld Psalm 8 waar dezelfde woorden de hele psalm omlijsten. Het is alsof de schrijver daarmee wil zeggen: 'Dit is wat bij elkaar hoort en centraal staat'.

Aan de slag:

- Lees met elkaar de tekst. Laat elke jongere één vers lezen.
- Check even kort of alle woorden/begrippen duidelijk zijn. Hebben de jongeren misschien vragen over bepaalde woorden of begrippen? Let op: dit is een moment om te verduidelijken, maar nog niet om het inhoudelijke gesprek te voeren.

- Ontdekken de jongeren een structuur die bij alle zaligsprekingen terugkomt? Laat ze die structuur op het werkblad in algemene woorden opschrijven.
- Valt hen iets op aan het begin en het einde van de zaligsprekingen (vers 3 en 10)?

Door deze oefening ontdekken de jongeren drie elementen van de zaligsprekingen:

- Elke uitspraak begint met 'het echte geluk'.
- Dan volgt een groep mensen voor wie dat echte geluk is.
- Als laatste noemt Jezus de reden waarom het echte geluk juist voor deze groep is. Die reden heeft altijd iets met God te maken.
- De eerste en laatste zaligspreking zijn hetzelfde. Dit is de omlijsting (de inclusio). Door de zaligsprekingen zo op te schrijven, laat Matteüs zien dat Gods nieuwe wereld (Gods koninkrijk) centraal staat in de zaligsprekingen. Dat is de plek en persoon bij wie je het échte geluk vindt.

Koppel nu weer terug naar vers 2, waar staat dat Jezus onderwijs gaat geven over Gods nieuwe wereld. Ga met de jongeren in gesprek over wat ze door deze lees oefening met elkaar hebben ontdekt over Gods nieuwe wereld.

12. Geloofsgesprek

Heb je onderdeel 11 ('Beter Bijbellezen') gedaan? Zo ja, kun je meteen door met de gespreksvragen. Zo niet, is het handig om een kort rondje te doen en te vragen of voor iedereen duidelijk is wat hier staat. Zijn er woorden of zinnen die verduidelijkt moeten worden? **LET OP:** je gaat dus nog niet in gesprek over wat de tekst betekent.

Ga met elkaar in gesprek naar aanleiding van de volgende vragen. Heb je een grote groep? Dan kun je ervoor kiezen de jongeren in kleinere groepjes op te splitsen, idealiter onder begeleiding van iemand van de leiding.

Gespreksvragen:

- Kijk nog eens goed naar de verzen uit het Bijbelgedeelte. Wie zijn er volgens Jezus gelukkig?
- Waarom zouden juist deze mensen volgens Jezus gelukkig zijn?
- Eerder heb je samen een mindmap gemaakt of foto's gekozen bij het thema 'geluk'. Als Jezus nu eens een mindmap zou moeten maken bij het woord 'geluk' (of als Hij foto's zou moeten kiezen), hoe zou dat er dan uitzien? (Het is het fijnst als je opnieuw een mindmap kunt maken en je daarna beide mindmaps naast elkaar neerlegt.)
Waarin verschilt jullie mindmap met degene die Jezus zou maken? Zijn er woorden die je

Tip

Geef de jongeren de ruimte om hun eigen antwoorden op de vragen te vinden. Stimuleer hen op elkaar te reageren. Wees terughoudend in het geven van je eigen mening. Je kunt de vragen ook printen en in een potje stoppen. De jongeren trekken om de beurt een vraag en stellen die aan de groep of aan één andere jongere.

in jullie spin mist? Zijn er ook woorden die je in Jezus' spin mist?

- Wat zou er gebeuren als jullie als groep allemaal gingen leven zoals de mensen die hier beschreven staan. En stel je nu eens voor dat de hele wereld zo zou leven. Wat zou er dan veranderen?
- Wat zegt dit Bijbelgedeelte jou over Gods nieuwe wereld?

13. Opdracht 1: Stellingen

Ga met elkaar in discussie over onderstaande stellingen.

Wat heb je nodig?

- Twee vellen papier met op het ene vel de tekst 'EENS' en op het andere vel 'ONEENS'.
- Onderstaande stellingen
- Eventueel een touw/lint dat je in het midden kan leggen om een scheidslijn aan te leggen.

Aan de slag:

- Deel de ruimte op in twee delen.
- Aan de ene kant leg je een vel op de grond met 'Eens', aan de andere kant een vel met 'Oneens'.
- Lees de onderstaande stellingen een voor een voor en laat de jongeren een kant kiezen.
- Laat een aantal jongeren hun keuze toelichten.

Stellingen:

- Sociale media maken jongeren eerder gelukkiger dan ongelukkiger.
- Je kunt problemen hebben én gelukkig zijn.
- Ik heb anderen nodig om me gelukkig te voelen.
- Gelovige mensen zijn gelukkiger dan mensen die niet of anders geloven.
- Geluk is een keuze.
- God maakt mensen gelukkig.

14. Opdracht 2: Posters maken

Keuze 2: Posters maken

Ga met elkaar in discussie over onderstaande stellingen.

Wat heb je nodig?

- Voor ieder tweetal
- Een vel papier (ongeveer A3 formaat)
- Scharen en lijm
- Stiften
- Oude tijdschriften en folders
- Gekleurd papier

Vorbereiding

- Leg al het materiaal van tevoren zo neer dat de jongeren makkelijk de spullen kunnen pakken die ze nodig hebben.
- Bedenk van te voren of ze een poster voor hun jeugdgroep, de kerk of de samenleving moeten maken.

Aan de slag:

Vertel de jongeren dat de Bergrede ook wel de grondwet van Gods nieuwe wereld genoemd wordt. Je kunt ook lezen: 'Het echte geluk is door de mensen die...!' Door te leven zoals Jezus deed, kunnen wij iets van zijn nieuwe wereld zichtbaar maken.

- Kies in tweetallen welke van de negen zegenspreuken er meer aandacht zou

moeten krijgen in jullie jeugdgroep/kerk/samenleving.

- Maak een poster waarmee jullie mensen aansporen deze zegenspreuk in de praktijk te brengen.

Tips

- Mochten alle jongeren snel naar één kant gaan, speel dan advocaat van de duivel door expres aan de andere kant te gaan staan. Vraag aan een paar jongeren waarom ze voor hun antwoord gekozen hebben.
- Vinden sommige jongeren het lastig om te kiezen? Laat ze dan in het midden gaan staan. De jongeren aan beide kanten van de streep moeten hun best doen om hen van hun mening te overtuigen.

Tip

Geef de posters een mooie plek in de kerk of jullie jeugdruimte.

14. Afsluiting

Je kan op verschillende manieren afsluiten.
Je kan elkaar zegenen en/of de opdracht geven om iemand vandaag nog geluk te wensen.

Zegencarrousel

Zegenen is elkaar geluk toewensen. Laat elke tiener zijn rechterbuur zegenen. Zo gaat het geluk de cirkel rond. Als ze niet weten wat te zeggen, laat ze dan de ander zegenen door te zeggen: "[Naam], ik zegen je in de naam van Jezus".

Wie wens jij geluk?

Bedenk iemand uit je omgeving die je vandaag nog blij zou kunnen maken met een mooie wens. Probeer deze op een creatieve manier te overhandigen. Enkele tips: Plak een post-it met je wens op een plek waar hij of zij die als bij toeval gaat ontdekken. Schrijf de wens met stoepkrijt op een zichtbare plaats. Maak een kort filmpje met je boodschap en stuur het door.

Matteüs 5:2-12 (BGT)

²Jezus begon zijn leerlingen uitleg te geven over de nieuwe wereld. Hij zei:

³Het echte geluk is voor mensen die weten dat ze God nodig hebben.

Want voor hen is Gods nieuwe wereld.

⁴Het echte geluk is voor mensen die verdriet hebben. Want God zal hen troosten.

⁵Het echte geluk is voor mensen die vriendelijk zijn. Want aan hen zal God de aarde geven. ⁶Het echte geluk is voor mensen die doen wat God wil, en die dat het allerbelangrijkste vinden. Want God zal hun moeite belonen.

⁷Het echte geluk is voor mensen die goed zijn voor anderen. Want God zal goed zijn voor hen.

⁸Het echte geluk is voor mensen die eerlijk zijn. Want zij zullen God zien.

⁹Het echte geluk is voor mensen die vrede sluiten. Want zij zullen kinderen van God genoemd worden.

¹⁰Het echte geluk is voor mensen die lijden omdat ze doen wat God wil. Want voor hen is Gods nieuwe wereld.

¹¹Het echte geluk is voor jullie. Jullie zullen het moeilijk hebben omdat je bij mij hoort. Misschien schelden de mensen je uit, of willen ze je gevangennemen. Misschien vertellen ze allerlei leugens over je. ¹²Als dat gebeurt, moet je blij zijn en vrolijk. Want jullie krijgen een grote beloning in de hemel. De profeten van vroeger werden net zo slecht behandeld als jullie nu.'

Lees de zegenspreuken nog eens goed door.

Uit welke drie onderdelen bestaat elke zegenspreuk?

Wat valt je op aan vers 3 en 10?

--